Број 281 У Новом Саду, у петак 10. децембра 1904 Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца јадаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте сваких стних слова.

Уредништво и аоминистрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је вредила беочинска каја?

Саборски одбор је закључио да се поведе парница због повратка каје. Др. Ђура Красојевић поднео је опширан извештај саборском одбору у тој ствари.

Међу спи има налазило се мишљење инжињерског рударског поверенника Сонтага. То је мишљење издато инжињеру Јовану Татићу да утврди према томе вредност каје. Из извештаја Јована Татића вадимо ове податке:

Проценбена вредност мајдана износила би по стању од 1892. године:

а) за пресни материјал, који лежи на слојевима над фабриком 724 000 круна.

б.) за пресни материјал опих слојева који леже под фабриком 1 113.000 круна. Укупно 1,837.000 круна.

Но за случај да манастирски мајдан остао био до 1909. године у закупу, па да би по претпоставци рударског вештака г. Сонтага, до тога времена сви горњи слојеви исцрпљени били — била би вредност мајдана 1909. ова:

1.) за мајдан, односно камен кречњак 1 113.000 круна;

2.) за зграде, које по уговору манастиру припадају, а по процени г. Сонтага: 60 000 круна. Укупно 1,173.000 круна.

Дакле у најгорем случају један милијун сто седамдесет хиљада круна. А то је све на незаконити начин, и без питања нашег народног црквеног сабора, продато за 200 хиљада круна.

У оно време је министар Банфи испословао краљевску резолуцију, да се тако догоди. На жалост стари саборски одбор није се томе одупро. А требао је да тера дотле, да насилно одузимају српско манастирско имање у корист Оренштајна и Шпицера. Не би данас дошло до насилног одузимања Текелијиног фонда.

Пред изборе за угарски сабор.

Има их који још тврде, да неће доћи убрзо до избора за угарски сабор. Но на то се не смемо осврта ти. Морамо све удесити и бити спремни, као да ће ти избори бити најскорије.

Управа радикалне странке спрема све што је потребно. Стара се, да будемо о свему тачно обавештени да можемо решавати како је најбоље. Велики збор српске народне радикалне странке биће сазван чим се распишу нови избори, за то ће бити из раније састаран.

Само онај, који узима ствар олако, може мислити да у овој ствари нема тешкоћа. Наше држање мора бити мудро и одлучно и мора бити сложно. Нећемо рачунати ништа ако се поцепамо.

Поново опомињемо наше бираче, да се не обећавају никоме Што удесимо сложно, онако ћемо. Није никаква срамота казати: Ја нисам сам, ја сам члан странке и док сам такав, нећу и не смем да радим сам.

Већ трче, већ нуде, већ обећавају, већ прете. Који нуди, тај има свог личног рачуна, тај неће никад радити за народ. Ко прети, тај по закону заслужује затвор, а не поверење и глас.

Нека се све то зна и овом приликом.

Српкиње у одбрану српске школе.

Поуздано смо извештени, да је до сад стигло новосадском женском одбору близу **23 хиљаде женских потписа**, у одбрану наших школа. Купљење потписа траје непрестано јер многа места нису још послала табаке.

И Словенкиње и Румункиње живо раде на томе. Ускоро ће се састати женске изасланице Српкиња, Словенкиња и Румункиња, да се договоре о даљим п јединостима заједничког корака у одбрану наших школа.

Још има времена. Где год треба још табака нека се обрате на једн г члана женског одбора у Новом Саду, а где се потписи купе, треба пожурити, али не обићи ни једну кућу.

Руско-јапански рат.

Јапанци се још увек хвастају, шта су све постигли са освојењ м тврђаве Тунг Кикваншан, а међу тим никако да изнесу, каква је то тврђава, којој нема ни помена ни на једној карти ни плану Порт-Артура И оно, су чим се хвале најбољи је доказ, како је жалосна та њихова победа, која их је стала толиких жртава. Заплениили су неке топове; за једне веле да су неупотребљиви, а за друге да се тек морају испитати. И међу тим топовима нема ни једног тешког опсадног топа, који у сталној правој тврђави безусловно мора бити. — Но то хвалисање износе Јапанци само за то, да би затрпали свој новији п раз. Силну крв и грдне губитке су имали, док нису заузела тврђавицу Ичан, па сад су и њу морали да напусте јер нису могли да одолу руским нападајима и сваког дана су им губитци били грдни. Није ово првина да су Јапанци крвавим знојем и по врло скупу цену освајали које утврђење, па га после кратког времена опет поред грдних губитака морали напустити.

У Паризу се састала истражна комисија, која има данас у четвртак да отпочне свој рад и да испита истину у ствари хулског догађаја. Енглеска и чивутска штампа пожуриле су брже боље да изнесу неко писмо, у ком се та истражна комисија упозорава, да су неки странци, који нису изгледали на Русе, ал свакако агенти руске владе, покушали да поткупе неке рибаре. Ови би за извесну награду имали да оду у Париз и сведоче, да су међу њиховим рибарским баркама доиста биле и јапанске торпедњаче, — Но тек што су ову лажну вест протурили брже боље јављају, да су ти агенти то доиста покушали но да нису Руси и да руска влада доиста о том није извештена Сутра већ можда признаће, како је цела та вест лажна

Новије вести ово су:

Борба ока Порт-Артура.

Тункинкваншан.

Из Токија јављају, како су Јапанци при освојењу Тункинкваншана запленили четир брзометна топа, од којих су два још за употребу, освојили четир машинска топа и пет пољских топова, који се тек морају прегледати да ли су за употребу. Осим тога, веле, да су освојили пушака, топова, муниције и ручних граната.

Недаћа јапанска.

Из Чифу-а јављају, како су Јапанци приморани били, да напусте заузети градић Ичан, који их је стао толико грдних жртава и напора. Морали су да напусте за то, што нису могли да издрже руске нападаје и што су претрпели код њега грдних губитака.

Борба у Манчурији.

И енглески извештаји не крију, да стање јапанско постаје како којим даном све очајније. Док Русима стижу све нове и нове редовне чете војника, и док Руси имају у изобиљу свега, што им треба, почиње код Јапанаца јако да се осећа оскудица у свему. На бојиште се довози лошији материјал, тиме се квари и војска. За тим војска нема довољно топлог одела а нема ни добре хране. И енглески листови признају, како ће Куропаткин за коју недељу моћи да отпочне успешну борбу.

Балтичка флота.

Из Келна јављају, како са добро обавештене стране имају вест, да балтичка флота и неће према Порт-Артуру. Она има налог да оде право у Владивосток, ту ће сачекати, да стигне на бојиште и трећа флота, те ће онда отпочети напад са две стране. Трећа флота треба да стигне крајем марта.

„Браник“ тражи нешто.

„Браник“ на домаку нових избора, почиње стару песму, у којој је сваки глас, сваки звук скроз лажан и нетачан. Он тврди да су радикали закључили били пасивитет да би бирачи могли гласати на владине кандидате

Зна цео свет да нису радикали закључили први пасивитет. То су учинили „Браниковци“ 1891. године. — Радикали су пристали на пасивитет тек на народносном конгресу 1895. године. Они су то учинили заједно са Словацима, Румунима и „Браниковцима.“

И док су се радикали држали закључка народносног конгреса, као и Румуни, дотле су „Браниковци“ сами за себе напустили пасивитет као што су га сами за себе почели.

Коме се ту може замерити? Зар они, који су хтели да напусте пасивитет, нису били дужни бар да покушају да опет сазову народносни збор, па да се заједнички реши црно, ил бело?!

„Браник“ истерује где је ко гласао при прошлим изборима? Та он је онда изгубио сву странку, чак и они његови људи гласали су за владиног кандидата, који су браниковачког кандидита истакли, дочекали га и примили га као госта у своју кућу. Добро би било „Бранику“, да не подсећа на своју највећу бруку.

Истражују „Заставине“ дописнике.

„Браник“, „Н. Србобран“ и „Народност“, почеше да пишу, како „Застава“ нема дописника у Цариграду, и како су сви њени дописи лажни.

Наш цариградски дописник, изашао је с изјавом и сведоцима, да он постоји. Али није хтео да се потпише Сад долази „Браник“ и вели: „Знамо да има „Застава“ дописника у Цариграду и то је Иван Иванић, секретар српског посланства у Цариграду.

Ми не знамо од куд „Бранику“ права, да прво каже, како немамо тамо дописника, а после да штампа име „Заставиног“ дописника у Цариграду.

Иван Иванић, пише из Цариграда у „Застави“ подлиске, штудије о томе: „Је су ли Мађедонци Срби или Бугари?“ али они дописи из Цариграда које мисли „Браник“, нису од њега.

Против Ивана Иванића, била је и пре 2 године ужасна хајка, кад је он био као српски подконзул у Скопљу. Онда је имала „Застава“ оданде дописа, са Косовске Митровице и другде. И онда је долазио „Браник“ и тврдио, да су ти дописи писани у уредништву „Заставе“.

Ми смо ћутали. У оним местима има српских гимназија, учитеља, свештеника, професора и скоро сви београдски листови имају оданде дописа. Али се нико не потписује, нит би то било паметно, нит ико издаје свог дописника из Турске, нарочито, кад брани српске интересе. Догоди се чак то, да дописник у допису метне друго место, а не оно из кога пише, јер неће да се зна.

Ми смо имали пре, а имамо и сад у Турској више дописника.

Кад смо доносили дописе из Скопља, Иван Иванић живео је у Скопљу и влада краља Александра хтела је да га упропасти као дописника „Заставе“. Нешто раније но што су у Скопљу преметнули цео српски конзулат да нађу дописника „Заставе“, у „Бранику“ су нас пањкали да именујемо дописника из Скопља, јер га немамо. Ми смо ћутали, јер оне дописе, на које се окомише у Београду, Иванић није био писао.

Поред свег тога је Иван Иванић скинут са свога звања и наређено му је да дође у Београд. И он је стигао срећом у Београд тек у зору 29. маја, кад је краљ Александар био мртав и избачен кроз прозор на улицу.

Ми осуђујемо да се неко меша у наше дописнике у Турској или ма

где. А свакојако нам је милије кад пишете, да немамо тамо никаквог дописника, но да именујете имена дописника, за које не знате да су то и нисте сигурни да су то. Оно све не пише један човек и не може да одговара за све то.

Толико пристојности и резона могли би да имају чак и наши жалосни српски листови.

Румунски народни збор у школским просторијама

Румуни из арадске жупаније држали су на св. Николу велики народни збор у Старој Печки, у просторијама тамошње румунске школе. На дневном реду на првом месту био је протест против познатог Берзевицијевог законског предлога о школама и школским властима. Збор су сазвали румунски прваци из те жупаније, свештеници, адвокати, учитељи и угледни ратари.

У одбрану српске школе.

Од општина су се обратиле претставком на угарски сабор преко саборског одбора **новосадска црквено-школска општина,** а прикључиле су јој се до сада црквено школске општине: **Турски Бечеј, Вршац, Сомбор, Ст. Футог, Ада, Турија, Кула, Јабука, Темишвар (град), Ст. Сивац, Коморан, Црвена Црква, Мали Бечкерек, Кетфељ, Ст. Врбас, Тител, Дента, Фелдварац, Баваниште, Кумани, Српска Кларија, Бингула, Сентомаш, Шандор, Чуруг, Мађар Чанад, Крушчица, Деска, Бајша, Дероње, Мошорин, Сурдук, Вел. Бечкерек, Стара Кањижа, Срп. Елемир, Тушиловић, Вел. Зденци, Загајица, Долово, Мол. Краљевци. Ђурђево, Опово, Велико Средиште, Стара Градишка. Српски Чанад, Беловар Пивнице, Калаз, Вел. Будмир, Чечавац Плочица, Алибунар, Купиново, Товаришево, Ириг Кисач. Жабаљ Уљма Јасеново, Госпођинци, Мехала, Перлез, Модош, Делиблато, Нови Сент-Иван, Српски Титош. Варјаш, Ђир, Смољеновац, Врањево, Станчево, Сириг, Мала Маргита Брестовац (код Панчева) Карловац Нађлак. Кеча, Кађ, Ђала, Стари Бечеј, Паланка, Силбаш, Сент-Андреја Ковин, Томашевац, Велики Гај, Фелдварац Буђановци, Градиште, Боломаче, Станишић, Лалић, Батања. Обровац, Фердин, Тиса-Иђош, Чока, Доњи Ковиљ Лок, Бегеч, Клокочевић, Добрица, Лединци, Мајиш Кулпин Вилово Бач-Мартонош, Дуна-Сечуј, Бега-Сент-Ђурађ Ботош. Стари Кер, Бела Црква, Чортановци, Бачко Петрово Село, Фаркаждин, Сефкерин, Рума. Старе Шове, Илок. Црна Бара, Борјад, Сента, Марадик, Српски Св. Мартон, Баранда, Плавшинци и Рудна** Свега 130 општина.

Осим тога донеле су против законског предлога резолуције: Српска академска омладина у **Бечу, Грацу и Прагу.**

* * *

Молимо пријатеље нашег листа, да нас известе о свима општинама, које се придруже овом покрету или су се већ придружиле, али их нисмо забележили.

Шпански краљ и крчмар.

Алфонзо XIII., шпански краљ кад год се одмара од посла, он у околини шета са аутомобилом. Собом поведе обично само једног свога ађутанта. У путу своме обично сврне у какву сеоску крчму, или да се чим заложи, или да посматра људе и слуша њихове разговоре.

Ту недавно обучен у грађанско одело и краљ и његов ађутант уђоше у једну сеоску крчму. Крчмар је био неки брзоплетни човек, који одмах седне за краљев сто и по што се у Шпанији много бистри политика то и крчмар поче о политици говорити и изјављивати своје незадовољство са стањем у Шпанији.

— „А то је све због тога, настави крчмар, што се краљ окружио самим ласкавцима и чанколизима; али кад би се ја нашао са њиме, рекао бих му, да се љуто вара, ако држи, да је шпански народ срећан.“

Краљ се убрзо опрости са крчмарем и кад је сео у аутомобил, рече крчмару:

— „Пријатељу, упамтићу ваше речи“ и одјури.

Крчмар је тек доцније дознао да је говорио са самим краљем.

Стрелци генерала Лињевића.

Дописник „Руске Правде“ ових дана имао је прилику да посети старог и прослављеног генерала Лињевића и из те посете саопштава ово:

„Ево нагледајте се наших стрелаца! — с љубављу је отпочео разговор стари генерал, показујући ми своје сибирске стрелце — Предњи њихови одреди су сад на непријатељској територији и тако рећи испред носа Јапанаца узима у муар за коње. Трећег дана по доласку — продужавао је генерал — обилазим позицију и видим двоколице, на двоколицама стелци с пушкама“.

— Куда, јунаци? — упитах ја.

— Идемо за фураж, ваше превасходство.

— Па што ће вам оружани стрелци?!

— То је наша заштита.

— Како заштита?

— Тако лепо, ми сад идемо код Јапанаца за муар, то је фураж одлична, само што је Јапанци не дају док је не отмемо.

Стари генерал безгранично воли војску и очински се стара о војницима, због чега је међу војницима и прозван „татица“. Лињевић је веселе нарави, пун доброте, а притом строг. Он дубоко верује у победу руског оружја и на своје сибирске стрелце полаже врло много, јер су они васпитани у школи сваковрсних незгода, у лову за дивљач и у беспрекидној борби са суровом природом и препреденим Хунхузима.

Атентат против краља Алфонза.

Из Маријенбада јављају француским листовима чудновату вест о шпанском краљу Алфонзу. Краљ је учинио излет на аутомобилу, али у мало што није платио главом. Само га је избавила случајност. Пошто је је краљ на аутомобилу већ претурио пут од 80 километара, покварила се била гума на точковима аутомобила. Краљ је са својим ађутантом сишао са аутомобила, док је машиниста оправљао цев од гуме. Већ хтеде краљ попети се у аутомобил и наставити пут, кад опазише, да само у кратком одстојању од њих, на путу између два дрвета беше утврђена јака жица, која је допирана онима, што седе у аутомобилу, баш до грла. Ово је краља Алфонза бацило у бригу, јер га је иначе и министар-председник често опомињао, да се чува и да аутомобилом не иде далеко, где пре тога полиција не извиди пут.

Време.

По телеграфском извештају може се очекивати ноћу мраз, а на северу и истоку снег.

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. децембра ноћу.

Руско-јапански рат.

Петроград. Све вести о томе, где се налази руска балтичка флота и шта намерава, измишљене су. Јапанцу су у великој неприлици што немају знања о томе.

Петроград. Јапанске вести о стању код Порт Артура све су увеличане и неистините. Они су чак изгубили неке положаје, које су имали.

Политички положај.

Будимпешта Данас се стално проносили гласови, да су између владе и опозиције били преговори. Ти су преговори прекинути, јер опозиција тражи да Тиса одступи, а влада држи да то не сме допустити.

ИМАДЕМ
100 ЈУТАРА ВРЛО ДОБРЕ ЗЕМЉЕ
„КРЧЕВИНЕ“,
које сам рад у закуп или на пола дати — нарочито је иста за бостан врло добра
I. 1216 1—4
Драгољуб Ребић
посједник Кукујевци.

Продајем на мало и у великој количини особите фине усољене
Сибирске Моруне
1 кила 2 круне 20 потура.
Паја Поповић,
I. 1183 8—12 Дарувар (Славонија).

Потписати препоручујем за сватове и свечарства своје стовариште добра бела и шилера
ВИНА
по умереној цени.
Стовариште налази се у подруму до српске цркве.
У Ердевику 1904. г.
Васа Стојнић
књиговођа српске штедионице.
I. 1141 10—12

„РАД“
СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР
СА САВРЕМЕНИМ СЛИКАМА
● за годину 1905. ●
Издање „РАДА“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

Календарски део овога календара израђен је најбрижљивије. На место сухопарног набрајања „знаменитих година“ има у овом календару два чланка: „О знаменитим догађајима у Срба“ и о знаменитим догађајима светским“ од професора М. Ђ.

Из забаве. Црна пега, од С. Милене Миладиновић. — Најглупљи човек у царству, од М. П.

Песме. Ратар, од Милорада Павловића. — Мујезину, написао —о. Краљевић Марко и Троглав Арапин, од Змај Јове.

Из српског живота. Свештеник — народни човек, од дра Ж. М. — Кућа не стоји на земљи, већ на жени, од М. К. — Змај (као човек и песник), од проф. Милорада Павловића. — О нашим црквеним славама, од Јована Гавриловића, пароха. — Потреба и рад, од М. К. — Крунисање српског краља Петра и просветни значај му по Српство, од Мил. Павловића.

Из повесница Помоћ Срба из Аустрије српским устаницима 1804. год., од М. Вукићевића.

Из народне природе и економије. Како се равашиље воће, од Ђ. М. — Најважнија правила из пчеларства са природњачке и економске стране, од дра Ж Миладиновића. — О лози, напизао —ца Прскање винограда, од дра Бранка Илијћа. — Како се лече плеснива бурад, од дра Бранка Илијћа. — О вину, написао —ца.

ВАШАРИ су израђени веома изцрпно и распорезени су по месецима. Ван тога има још: поштанска тарифа, тарифа за брзојаве, лествица за жигове итд.

СЛИКЕ: У календару „Раду“ за 1905. годину има 45 слика, Најглавније су о Змају и Змајеву погребу, о крунисању краља Петра и из руско-јапанског рата. Насловна је слика Ђура Цвејић.

Календар „РАД“ је штампан на финој хартији у формату највећих наших календара, а износи 9 штампаних табака.

Цена му је 70 потура (35 новчића)
са поштарином 90 потура.
(За Србију 80 пара дин.)
Препродавци, који узму већи број календара, имају рабата 33⅓% или сваки трећи календар, но поштарину плаћају они

Са поручбинама треба се обратити једино на
Управу
Друштва „Рада“ у Руми.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.